

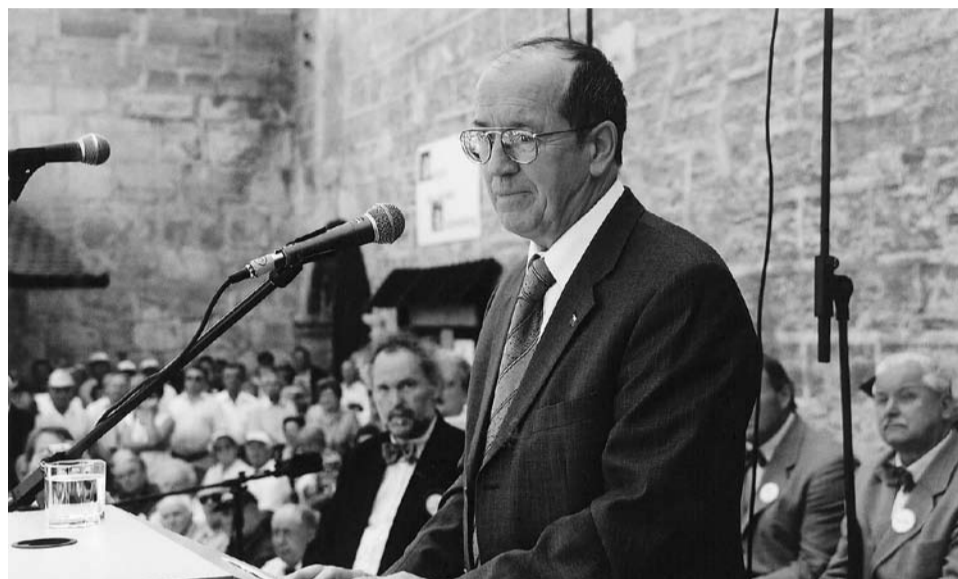

Aktivnosti ob 60. obletnici vrnitve iz izgnanstva in begunstva

VESTNIK

INTERNO GLASILO DRUŠTVA IZGNANCEV SLOVENIJE 1941-1945

LJUBLJANA, JUNIJ 2005 – Št. 59

Dr. Franc Cukjati, predsednik Državnega zbora RS. (Foto: Alenka Mihajlovič)

Govor ob 60-letnici vrnitve Slovencev iz izgnanstva in begunstva

Spoštovana predsednica Društva izgancev Slovenije, gospa Žnidaršič, spoštovani izgnanci in njihovi svojci, spoštovani gosti, gospe in gospodje! Danes bi vas moral nagovoriti predsednik Republike Slovenije dr. Janez Drnovšek. Žal se srečanja z vami ne more udeležiti. Zaprošil me je, da jaz opravi to prijetno dolžnost, zato mi dovolite, da najprej preberem njegov pozdrav. Takole piše:

»Spoštovani!

Iskreno sem se veselil našega današnjega druženja, ker sem se zavedal, da bom med dobrimi ljudmi. Med ljudmi, ki so v življenju doživeli veliko hudega in se zato ob spominu na vrnitev iz begunstva znajo poveseliti. Naj vam današnje srečanje, ki je namenjeno spominu na 60-letnico konca 2. svetovne vojne in vašo vrnitev v domovino, mine v veselem in prijetnem razpoloženju.

Lepo vas pozdravljam, dr. Janez Drnovšek«

Gospe in gospodje!

S temi, tako iz srca izrečenimi besedami našega predsednika države bi lahko kar končal. A dovolite, da izkoristim to priložnost in se spoštljivo dotaknem trpljenja, ki ga je 2. svetovna vojna naložila na vaša ramena. Vojna vihra je prizadela praktično vsako slovensko družino, nekatero bolj, drugo manj. Med huje prizadete so sodile tudi vaše družine. Hitlerjeva genocidna obsednost je načrtovala najprej množičen izgon Slovencev, nato kolonizacijo Nemcev na slovenski zemlji in končno hitro in popolno ponemčenje tistih, ki bi smeli ostati na svojih domovih.

Usmeritve, ki jih je za izpolnitev prvega dela načrta pripravil sam Himmler, so predvidevale izgon Slovencev v štirih skupinah, oziroma kot so rekli, v štirih valovih:

- v prvo in najbolj nevarno skupino so sodili izobraženci, zato je načrt predvidel, da bodo najprej izgnali učitelje, profesorje in duhovnike, ki so jih nacisti razglasili za sovražnike Nemčije;

- drugi val je zajemal priseljence na Spodnjo Štajersko, Gorenjsko in Mežiško dolino, ki so po začetku 1. svetovne vojne, t. j. 1914 leta, pribežali iz tistega dela Slovenije, ki je po papirski pogodbi pripadel Italiji;

- tretjo, največjo skupino so predstavljali prebivalci obmejnega pasu na novih mejah rajha z Nezavisno državo Hrvaško in Italijo;

- v četrto skupino pa so sodili Slovenci, ki zaradi rasnih, političnih ali zdravstvenih razlogov ne bi bili primerni za ponemčenje. To primernost oziroma neprimernost so ocenjevale t. i. preselitvene komisije, pri delu katerih so sodelovali tudi predstavniki švabsko nemške kulturne zveze. Rasno primerni bi bili izgnani v Nemčijo, drugi pa v Srbijo, Bosno in Hrvaško.

Kako nečakani so bili Nemci, kažejo njihova ravnanja, saj so še pred razglasitvijo nemške civilne uprave odstranili vse slovenske napise in ponemčili krajevna in osebna imena. Razpustili so vse slovenske organizacije, društva in ustanove ter zaplenili njihovo premoženje. Ustanavljali so nemške šole in uničevali slovenske knjige. V letu in pol je okupator iz Posavja in Posotolja izgnal okrog 43.000 ljudi oziroma tri četrtine prebivalstva. Celotni načrt pa je predvideval, da bo izgon zajel med 220.000 do 260.000 oseb, kar je pomenilo vsakega tretjega Slovenca na ozemlju pod nemško okupacijo.

Tudi vrnitev iz tujine je za mnoge med vami pomenila svojevrstno kalvarijo. Mnogi od vas so se vrnili na izropane in uničene domove. Porušena domovina pri obnovi vaših domov ni pomagala, še več, zaradi določenih političnih interesov se tudi niso urejale vaše pravice. Šele samostojna država Slovenija se je lotila sistematičnega reševanja tega vprašanja.

Pri tem seveda ni mogoče spregledati dejstva, da ste s svojimi zahtevami in dejavnostjo Društva izgancev Slovenije, ki je bilo ustanovljeno 9. junija 1991. leta, tu, na rajhenburškem gradu, veliko pripomogli sami. Izgnanci, taboriščniki, zaporniki, delovni deportiranci, interniranci, begunci in ukradeni otroci ste šele z novo zakonodajo (Zakon o žrtvah vojnega nasilja, 2. čl.; Zakon o lastninskem preoblikovanju podjetij; Zakon o uporabi sredstev, pridobljenih iz naslova kupnine; Zakon o skladu za poplačilo odškodnine žrtvam vojnega nasilja) dobili predvsem moralno zadoščenje v domovini.

VELIKA UDELEŽBA NA PRIREDITVI OB 60. OBLETNICI VRNITVE IZ IZGNANSTVA IN BEGUNSTVA OB RAJHENBURŠKEM GRADU V BRESTANICI

Na prireditvi, ki jo je organiziralo Društvo izgancev Slovenije 1941-1945 v soboto 4. junija 2005 pri rajhenburškem gradu v Brestanici pri Krškem, se je zbralo več kot 8000 slovenskih izgancev, beguncev, prisilnih delavcev in drugih žrtev vojnega nasilja. Dvorišče gradu in okoliška pobočja so bila skoraj premajhen prostor za tako veliko množico ljudi. V Brestanici so morali oskrbeti parkirne prostore za več kot sto avtobusov in kombijev in več kot tisoč osebnih avtomobilov, ki so pripeljali udeležence prireditve iz vseh krajev Slovenije. Bilo pa je tudi precej gostov. Naj navedemo samo nekatere: dr. Franc Cukjati, predsednik DZ RS, slavnostni govornik, ker je dr. Janez Drnovšek zbolel, Karel Erjavec, minister za obrambo, Andrej Vizjak, minister za gospodarstvo, Miran Potrč, mag. Franc Žnidaršič in Jože Tanko, vodji poslanskih skupin v DZ, Matjaž Han in Stane Pajk, poslanca DZ, Janez Stanovnik, predsednik Zveze združenj borcev in udeležencev NOB, dr. prof. Janez Žmavc, predsednik Društva taboriščnikov - ukradenih otrok Slovenije, dr. Katja Šturm-Schnabl, podpredsednica Zveze slovenskih izseljencev iz Celovca, Franci Bogovič, župan Občine Krško, Kristijan Janc, župan Občine Sevnica, Ivan Molan, župan Občine Brežice, in veliko županov drugih občin.

Na prireditvi so bili tudi predstavniki veleposlaništev in sicer: Natascha Grilj iz avstrijskega veleposlaništva, Ferenc Nagy iz madžarskega in Christian Meisner iz nemškega veleposlaništva, dr. Jürgen Strasser in Vesna Kantar iz avstrijskega Sklada sprave, dr. Hartmut Franz, župan nemškega mesta Rudolstadt, in Sabina Christophersen, direktorica Turističnega društva za območje Turingena.

Gostje iz drugih držav so si po prireditvi ogledali tudi muzej slovenskih izgancev na rajhenburškem gradu in grajske hleve, v katerih je bilo leta 1941 eno največjih zbirnih taborišč za izgon Slovencev.

Umetniški program na prireditvi je povezoval Jože Logar, dramski igralec. V kulturnem programu so sodelovali pihalni orkester Videm-Krško, moški pevski zbor »Svoboda« iz Brestanice, Trio Planika in dva operna pevca ter pevka zabavne glasbe. Pozdravni in uvodni govor je imela predsednica Društva izgancev Slovenije Ivica Žnidaršič, slavnostni govornik pa je bil predsednik Državnega zbora RS Franc Cukjati. Pozdravne govore so imeli tudi gostje. Društvo izgancev Slovenije je ob prireditvi prejelo številna pozdravna pisma županov slovenskih občin in tudi pisma organizacij, s katerimi sodeluje, iz Švice, Nemčije in Avstrije.

Na osrednji prireditvi ob 60. obletnici vrnitve v domovino pri rajhenburškem gradu, ki jo organiziralo Društvo izgancev Slovenije, se je zbralo več kot 8000 izgancev, beguncev, prisilnih delavcev in drugih žrtev vojnega nasilja. (Foto: Alenka Mihajlovič)

Spoštovani! Biti nagan iz rojstne hiše, oropan svoje domačije, iztrgan iz rodne grude in kot brezimen berač izgnan v daljno tujino, je bolečina, katere mi, ki je nismo doživeli, ne bomo mogli nikoli v celoti razumeti. Lahko pa jo ohranjamo v spominu - v poduk nam in našim otrokom. Prav spomin je tisti, ki prebuja in ohranja spoznanje, v kakšne grozljive razsežnosti se lahko razbohoti totalitarna oblast, za katero je človek samo še sredstvo za dosego ciljev neke nore ideologije. In če ni tega spomina, ki vključuje nenehno obsodbo zločina, potem imamo že jutri lahko nove izgone, nove selitve, nova etnična čiščenja in nove Srebrenice.

A v človeško naravo je vgrajena varovalka,

da se človek raje spominja lepih reči, hude pa kmalu pozabi. In prav je tako, kajti nihče ne more neskončno dolgo nositi bremena grenke preteklosti. Tudi mi smo danes tu, da se veselimo uspešno prehojene življenjske poti, uspešno premaganih ovir. Kdo, če ne vi, ki ste bili izgnani iz svojih domov, znate ceniti svoj dom, svojo grudo, svoja polja in doline? In kdo, če ne vi, lahko mlajše naučite ljubiti svoj dom?! Naj bo danes praznik veselja. Veselja, da imamo svoj dom, svoj domači kraj in svojo domovino. Spomin na trpljenje pa naj kot opomin ostane na preži, da se ne bi kdaj spet rodila kakšna totalitarna norost. Gospe in gospodje, želim vam še naprej prijetno druženje!

Pozdravni govor predsednice Društva izgnancev Slovenije Ivice Žnidaršič na slovesnosti ob 60. obletnici vrnitve iz izgnanstva in begunstva 4. junija 2005 pri gradu Rajhenburg v Brestanici

Prisrčno vas pozdravljam v imenu Društva izgnancev Slovenije na današnji prireditvi ob 60. obletnici zmage nad nacizmom in fašizmom ter vrnitve slovenskih izgnancev in beguncev v domovino.

Posebej izražam zadovoljstvo, da je med nami predsednik Državnega zbora Republike Slovenije dr. Franc Cukjati, ki bo današnji slavnostni govornik, ker je predsednik države dr. Janez Drnovšek zbolel.

Pozdravljam ministra za obrambo, gospoda Karla Erjavca, in ministra za gospodarstvo, gospoda Andreja Vizjaka. Pozdravljam vodji poslanskih skupin DZ Mirana Potrča in mag. Franca Žnidaršiča in Jožeta Tanko in poslance Državnega zbora Matjaža Hana in Staneta Pajka; generalnega direktorja Mednarodne poizvedovalne službe in Arhiva žrtev druge svetovne vojne iz Arolsena gospoda Charlesa Bidermanna.

Med nami prisrčno pozdravljam delegata avstrijskega Sklada sprave Vesno Kantar in dr. Jürgena Strasserja; delegacijo iz nemškega mesta Rudolstadt z županom dr. Franzem Hartmutom na čelu in gospo Sabino Christophersen; predstavnika veleposlaništva Zvezne republike Nemčije Christiana Meisnerja; predstavnika avstrijskega veleposlaništva mag. Natascho Grilj in Bogdana Hrena; predstavnika madžarskega veleposlaništva Ferenc Nagyja s soprogo; pozdravljam predsednika Združenja borcev in udeležencev NOB Janeza Stanovnika; podpredsednico Zveze slovenskih izseljencev iz Celovca dr. Katjo Šturm-Schnabl in predsednika Slovenskega doma v Zagrebu Darka Šonca. Med nami je tudi veliko županov, in ker se nahajamo v občini Krško, posebej pozdravljam župana te občine Franca Bogoviča in hkrati čestitam krajanom in občanom krške občine za njihov praznik, ki ga praznujejo v teh dneh.

Župan občine Krško Franc Bogovič pozdravlja udeležence. (Foto: Alenka Mihajlovič)

Po pozdravih gostov je predsednica DIS nadaljevala:

Večtisočglava množica na današnji prireditvi nedvomno dokazuje, da je spomin na težke čase druge svetovne vojne še zelo živ kakor tudi interes po druženju in skupnem obujanju dogodkov, ki so nam zaznamovali življenje. Toda danes se ne bomo spominjali samo prestanega trpljenja in gorja, temveč tudi radosti, ki smo jo doživljali, ko se je po vsej Evropi razširila vest o zmagi. Čeprav smo bili izčrpani in izmučeni, smo bili veseli, da se bomo lahko vrnili v domovino.

Današnje srečanje je priložnost, da ob veselem in radostnem druženju obudimo prehojeno pot, mlademu rodu, doma in po svetu, pa sporočimo, da se tragedija, ki se je zgodila slovenskemu in drugim svobodoljubnim narodom, ne sme nikoli več ponoviti.

Med drugo svetovno vojno ni šlo za navadno okupacijo, temveč za genocid nad slovenskim narodom. Slovenski izgnanci smo še žive priče prvih množičnih žrtev nacizma in fašizma, ko so nas kot živino vozili iz bližnjih grajskih hlevov, konjušnic in zasilnih barak in nas z več kot sto transporti razvozili v izgnanska taborišča po vseh pokrajinah tretjega rajha, kjer smo v nečloveških razmerah preživljali drugo svetovno vojno. Vlaki z izgnanimi Slovenci so vozili tudi v Italijo, na Madžarsko, v Srbijo, na Hrvaško in v druge kraje nekdanje Jugoslavije.

Himmler je sredi oktobra 1941 določil, naj v Nemčijo izgnane Slovence spravijo v taborišča, ta obdajo z žico in strogo kaznujejo vsak pobeg.

Nacisti so slovenske izgnance izkoriščali kot ceneno delovno silo za najtežja dela. Prisilno so delali tudi otroci, in to v rudnikih, kamnolomih, tovarnah, pri graditvi cest in železnic, na kmetih, dekleta so iz lagerjev pošiljali za deklice k nemškim družinam. Vse o tem pove Göringovo naročilo: »Ne ubiti, naj se na delu mučijo do smrti.« Slabo se je godilo tudi izgnanim v druge kraje nekdanje Jugoslavije, trpeli so tudi pobegli pred izgonom in drugi begunci.

Minister za obrambo Karel Erjavec je kljub številnim obveznostim prišel v Brestanico in pozdravil udeležence osrednje prireditve ob 60. obletnici vrnitve iz izgnanstva in begunstva.

Druga svetovna vojna je bila skoraj usodna za slovenski narod. Komisija za vojne zločine je ugotovila, da je nasilje nad Slovenci izvajalo 4017 nemških in 2518 italijanskih vojnih zločincev. Ti so nad Slovenci izvajali več oblik nasilja, ki so bile po stopnji in grozovitosti zločinska dejanja, v nasprotju z vojnim in mednarodnim humanitarnim pravom. Italijanski vojni zločinci še niso bili postavljeni pred sodišče. Tudi tisti ne, ki so dajali navodila »ubija se premalo«.

Če fašizem in nacizem ne bi bila poražena, se slovenski izgnanci in begunci ne bi nikoli

Direktor Mednarodne poizvedovalne službe in arhivov iz Arolsena - Nemčija Charles Bidermann je govoril o pomenu ustanove, ki skrbi za več kot 50 milijonov podatkov o žrtvah druge svetovne vojne. Pohvalil je DIS, ki je dal pobudo za podpis listine o izmenjavi arhivov.

Ivica Žnidaršič, predsednica DIS, je pozdravila vse navzoče in v priložnostnem govoru opozorila na premajhno poznavanje genocidne politike do Slovencev med drugo svetovno vojno in da vse naslednice agresorskih držav še niso poravnale vojne škode. (Foto: Alenka Mihajlovič)

vrnili na svoje domove, ostali bi sužnji »večvredni rasi«, za kar so se imeli Hitlerju naklonjeni Nemci in Avstrijci.

Vsega tega ne govorimo iz sovraštva do potomcev tistih, ki so naše gorje povzročili, saj smo sedaj skupaj v evropski družini in z njimi dobro sodelujemo, ampak zato, da bi končno preboleli in odpustili, pozabiti pa ne smemo.

Mnogi izgnanci, prisilni delavci in begunci se niso vrnili in počivajo v tuji zemlji.

V izgon je moralo več kot 20.000 slovenskih otrok do 10. leta starosti. Med njimi smo bili tudi mi. Vojna nam je uničila otroštvo in mladost, preprečila šolanje, povzročila prerano smrt staršev in trpljenje po vrnitvi v domovino zaradi opustošenih domov in odsotnosti kakršne koli pomoči zaradi posledic psihičnega in fizičnega trpljenja v izgnanstvu ter izgube premoženja.

Predstavnika avstrijskega sklada sprave dr. Jürgen Strasser je udeležence prireditve pozdravil v slovenskem jeziku in se zahvalil Društvu izgnancev Slovenije za strokovno pomoč pri uveljavljanju odškodnin slovenskih prisilnih delavcev.

Zato izgnanci, begunci, prisilni delavci še po 60 letih doživljamo te spomine globoko čustveno in prizadeto tudi zato, ker nacizem in fašizem zopet dvigujeta glavo in ker izgon Slovencev in druge oblike genocidne politike nad nami med drugo svetovno vojno še niso dobile primerne in poštenega zgodovinskega zapisa v evropski zgodovini in tudi pri nas mlade generacije premalo vedo o tem, ker grozodejstva, ki smo jih doživljali Slovenci, in izgnanci še posebej, niso dovolj opisana v zgodovinskih učbenikih, knjigah in filmih.

Na Slovenskem ne premoremo niti enega filma o življenju in trpljenju v izgnanskih

taboriščih, ali o tem, kako smo se slovenski izgnanci vračali v domovino preko razdeljene Evrope, in kako pomembno vlogo so pri vračanju Slovencev v domovino pomenili solidarnost, medsebojna pomoč in odnos prebivalcev držav, skozi katere smo se vračali z vlaki ali peš. Pri tem so pomembno vlogo odigrale tudi organizacije Rdečega križa.

Včasih imamo vtis, kot da smo ostali zunaj zgodovine, kot da izgnani Slovenci nismo obstajali. Nemški parlament je še leta 1999 ob obravnavanju naših zahtev sprejel sklep, da slovenski izgnanci nismo žrtve nacizma. Tudi v nemškem zakonu »Spomin, odgovornost in prihodnost« nismo vpisani kot narod, ampak kot razseljene osebe. Kljub temu nam je uspelo uveljaviti vsaj simbolične odškodnine po nemškem in avstrijskem zakonu zaradi dobrega sodelovanja z avstrijskim Skladom sprave in Mednarodno organizacijo za migracije. Z vztrajnim dokazovanjem pravic na podlagi zgodovinskih in pravnih dejstev smo dosegli odškodnine za prisilno delo slovenskih izgnancev. Kot veste, prav v teh dneh prihaja drugi obrok odškodnin za prisilno delo po nemškem zakonu, avstrijski sklad sprave pa je odškodnine upravičencem poravnal že v celoti.

Smo del civilne družbe, ki, kolikor moremo, sami organizirano skrbimo za ohranjanje zgodovinskega spomina na naše žalostno obdobje in opozarjamo državne organe na dolg, ki ga imajo do nas naslednice agresorskih držav druge svetovne vojne, saj nam niso povrnile gmotne škode, zaradi česar smo slovenski izgnanci in begunci še danes najrevnejši del slovenskega prebivalstva.

Župan nemškega mesta Rudolstadt dr. Franz Hartmut je pozdravil udeležence in govoril o pomenu vzdrževanja grobov slovenskih izgnancev, ki počivajo v Nemčiji.

Pravično in humano je bilo zmagati v drugi svetovni vojni, ni pa bilo pravično, da se ni poskrbelo za civilne žrtve vojnega nasilja, za slovenske izgnance in begunce, ki smo poleg osebne prizadetosti izgubili tudi vse premično premoženje in se vrnili na opustošene in požgane domove.

Da smo žrtve vojnega nasilja, nam je priznala šele samostojna slovenska država leta 1996, dobili smo moralno zadoščenje in posebno socialno, zdravstveno in pokojninsko varstvo in simbolično dosmrtno rento. Upamo, da se bo naša država odprtega vprašanja poravnave gmotne škode vsaj po 60 letih resno lotila.

Spoštovani!

Grad Rajhenburg, grajski hlevi, konjušnice in zasilne barake so bile leta 1941 eno največjih zbirnih taborišč za izgon Slovencev. Skozi to zbirno taborišče je šlo na trnovo pot izgnanstva več kot 63.000 Slovencev.

V počastitev letošnjega jubileja je naše društvo zaščitilo del grajskih hlevov pred nadaljnjim propadanjem. To smo lahko storili, ker nam je mariborska škofija na

našo prošnjo dala objekte v brezplačen najem za dobo 99 let in ker je več kot 10.000 članov Društva izgnancev Slovenije prispevalo večino potrebnih sredstev za obnovo ostrejša in streh. Imena vseh darovalcev smo objavili v posebni knjigi, ki si jo lahko ogledate pri grajskih hlevih, kasneje pa bo ta knjiga v muzeju slovenskih izgnancev in dokumentacijskem centru DIS.

V imenu Izvršnega odbora Društva izgnancev Slovenije 1941-1945 se lepo zahvaljujem vsem, ki so razumeli pomen ohranitve grajskih hlevov kot pomnika na tragedijo, ki sta jo slovenskemu narodu povzročila fašistični in nacistični sistem v drugi svetovni vojni, ter z denarnimi prispevki pripomogli k obnovi in ohranitvi tega največjega zbirnega taborišča za izgon Slovencev.

Gostje iz drugih držav so si z zanimanjem ogledali obnovljene strehe zbirnega taborišča za izgon Slovencev (4. 6. 2005). (Foto: J. Pintarič)

Ob dnevu slovenskih izgnancev – 7. juniju

Slavnostni govornik na prireditvi ob dnevu izgnancev v Mariboru je bil župan Boris Sovič (7. 6. 2005) (Foto: J. Pintarič)

Ta dan obeležujemo vsako leto kot spomin in opomin na izgon Slovencev med drugo svetovno vojno, letos pa je bil namenjen proslavljanju 60. obletnice vrnitve izgnancev in beguncev v domovino. Izgon Slovencev se je začel že aprila in v začetku maja 1941. Večjo skupino Slovencev so Nemci izgnali 7. junija 1941 iz Slovenske Bistrice in ta dan obeležujemo kot dan izgnancev. Vsebinska letošnjega dneva izgnancev je bila posvečena 60. obletnici vrnitve izgnancev in beguncev v domovino in seznanjanju mladih generacij z genocidno politiko do Slovencev med drugo svetovno vojno. V okviru tega programa smo v dogovoru s Pošto Slovenije izdali posebno spominsko znamko v 120.000 izvodih, organizirali pohod ob nemško-italijanski okupacijski meji in imeli 4. 6. 2005 na rajhenburškem gradu osrednjo prireditev, ki se je je udeležilo več kot 8000 izgnancev, beguncev in drugih žrtev vojnega nasilja. Ob tej priložnosti so si udeleženci lahko ogledali obnovljene strehe grajskih hlevov, skozi katere je šlo v izgon več kot 63.000 Slovencev. Povezano z dnevom izgnancev in 60. obletnico vrnitve na domove je Društvo

izgnancev Slovenije 1941-1945 izdalo tudi tri brošure in sicer:

- »Pomniki našega trpljenja v letih 1941-1945 in v spomin umrlim v izgnanstvu«
- »Predpisi o delovanju Društva izgnancev Slovenije 1941-1945 in zakoni, ki zagotavljajo status in pravice slovenskih izgnancev, beguncev in drugih upravičencev« in ponatis brošure
- »Muzej slovenskih izgnancev v Brestanici«. Izšla je tudi razširjena številka Vestnika DIS na šestnajstih straneh.

Društvo izgnancev Slovenije in Krajevne organizacije mariborskega območja so 7. junija 2005 na Trgu izgnancev v Mariboru organizirale slovesno prireditev ob dnevu izgnancev. Uvodni govor je imela Majda Cvetanovski. Slavnostni govornik je bil župan mestne občine Maribor Boris Sovič. Ob tem so razvili tudi društveni prapor. Prapor je razvila predsednica DIS Ivica Žnidaršič. V bogatem kulturnem programu so sodelovali: Pihalni orkester KUD Angel Besednjak, moški pevski zbor Slava Klavora, dramski igralec Bojan Marošević in učenci OŠ Franc Rozman - Stane.

Pohod ob nemško-italijanski okupacijski meji od Telč do Bučke

Krajevna organizacija Društva izgnancev Slovenije Bučka organizira ob 60. obletnici vrnitve iz izgnanstva in begunstva v soboto, 16. julija 2005,

spominski pohod ob nemško-italijanski okupacijski meji pod pokroviteljstvom Društva izgnancev Slovenije.

Zbor pohodnikov bo na Telčah ob 8. uri. Pohodnike bo pozdravil Janez Komljanec, član Izvršnega odbora DIS. Nato bodo pohodniki krenili ob nemško-italijanski okupacijski meji proti Bučki.

Pohod je dolg 9 km in bo predvidoma trajal s postanki vred 2 uri in pol. Pohodniki naj bi na Bučko prispeli najkasneje ob 11. uri, ker se bo zaključna območna slovesnost, posvečena 60. obletnici vrnitve iz izgnanstva in begunstva, začela ob 11.30.

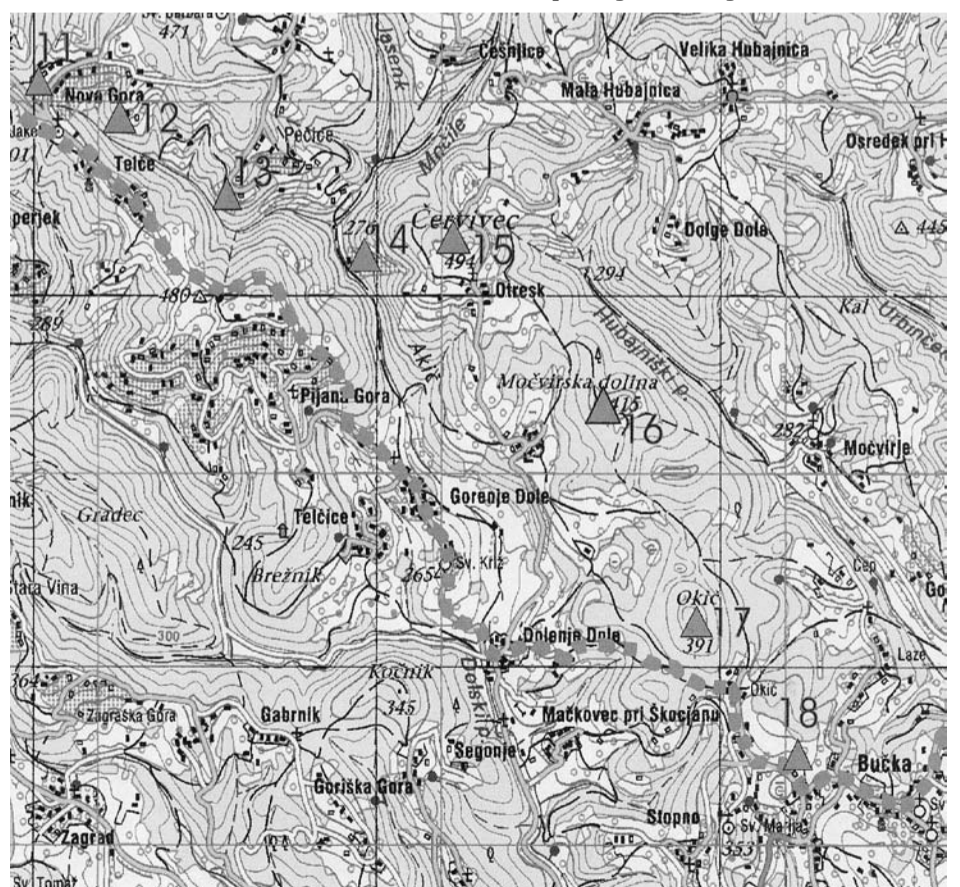
Slavnostni govornik na prireditvi na Bučki bo poslanec državnega zbora RS mag. Franc Žnidaršič.

Kulturni program bodo pripravili domača društva, Mešani pevski zbor iz Dobrave in Godalni trio.

Vse informacije o pohodu in prireditvi na Bučki dobite pri predsednici KO DIS Bučka Silvi Marjetič, telefon 07 309-10-40 in mobi 041 462-821.

Vljudno vabljeni!

Pohodna pot Telče - Bučka ob okupacijski meji 1941 - 1945

Legenda:
 ——— Pohodna pot
 ▲ Obmejna opazovalnica

Letošnji izlet v kraje izgnanstva v času od 22. do 25. maja je bil, kar dokazujejo tudi številne pisne zahvale voditeljici Zdenki Kaplan, zelo uspešen

Obiskali smo slikoviti kraj Schwarzburg, kjer je bilo in še sedaj stoji izgnansko taborišče Slovencev med drugo svetovno vojno.

Močan naliv ni motil slikanja stavbe in oseb, ki so se udeležile izleta in bile v tem taborišču pred 63 leti.

V Bad Blankenburgu, kjer je bilo v taboriščih več udeležencev tega izleta, žal ni več velike stare Stadthale, kjer je bilo naše kazensko taborišče, ampak stoji na tem mestu lepa moderna nova stavba. Tudi taborišče ob mostu je obnovljeno in spremenjeno.

Mesto Rudolstadt se tudi spreminja. Veliko prehodno taborišče, stari hotel »Deutsche Kaiser«, skozi katerega je šlo veliko število slovenskih izgnancev, je zdaj nova podoba na glavnem trgu. Po 60 letih se je našel lastnik in stavbo vsaj na zunaj zelo lepo obnovil.

Enako strašljivo pa še vedno stoji drugo taborišče, stara nedograjena tovarna porcelana ob izhodu iz mesta, blizu pokopališča, kjer je trpelo veliko slovenskih družin.

zamudi prijaznega srečanja s slovenskimi izletniki.

Tudi v Gieboldehausnu smo našli stavbo, v kateri je bilo taborišče. Tega se je najbolj razveselila sopotnica, ki je bila tam rojena. Najbolj prijazno pa nas je sprejel župan gorskega mesta Lautenthala, nas pogostil s pijačo, čajem, kavo in pecivom, z nami kramljal in nas s svojo namestnico spremljal po mestu in na pokopališče, kjer je pokopanih veliko slovenskih izgnancev. Lesene križe z imeni in priimki, katerih je velika vrsta, lepo negujejo in obnavljajo. Tudi tukaj smo se poklonili umrlim, položili venček DIS-a in prižgali sveče.

Ilseburg pa je poseben kraj, kjer so bila tudi taborišča, le da meščani (turistična organizacija) nič ne vedo o tem. Po vztrajnem iskanju smo le našli potok in taborišče, tako da so naši sopotniki tudi tukaj obudili spomine na tiste grozne vojne čase.

Zelo zgoščen program je dal vsakemu nekaj, tako da smo, čeprav utrujeni, doživeli nepozabne trenutke oživelih spominov na

Bad Lauterberg na kraju, kjer je bilo taborišče. (Foto: Zdenka Kaplan)

Lautenthal, 24. maja 2005. Župan tega mesta, voditeljica izleta in izgnanci, ki so bili v tem kraju v taborišču. (Foto: Leon Bratina)

Lastnikov še niso našli. Prijazna soseda, ki je prej imela ključ, pa je žal umrla. Obiskali smo tudi pokopališče in položili venček DIS-a. Tu je pokopanih veliko slovenskih izgnancev, pokopališče je lepo urejeno. Kljub dežju smo prižgali sveče, položili cvetje in bili v duhu s pokojniki, ki počivajo v tuji zemlji. V hotelu v Kolkwitzu nas je pozdravil župan tega mesta, ki nikoli ne

trpljenje v izgnanstvu. Želeli smo videti še enkrat te kraje in morda se bomo tja še vračali po svoj duševni mir.

Na poti domov smo obiskali tudi Buchenwald, kjer je bila komanda naših taborišč. Na koncu naj povzamem naše občutje z besedami ene od sopotnic, ki je napisala mnenje vseh nas.

Ilseburg: pred vhodom v grad, kjer je bilo taborišče. (Foto: Zdenka Kaplan)

Spoštovana gospa Zdenka!
Zahvaljujem se vam, da ste mi omogočili izlet v kraje izgnanstva. Vaše bogato znanje o taboriščih in krajih, skozi katere smo potovali, in humor, s katerim ste nam lepšali dni, je potovanje spremenilo v lep izlet, ki mi bo ostal za vedno v spominu. Hvala vam za vse in lepo pozdravljeni.
Monika Plestenjak

Zahvaljujemo se tudi Medexu in Mercatorju za sladko popotnico in nealkoholne pijače za izletnike, Vilku Matjašiču pa za poklonjenih šest steklenic slovenskega vina za tiste, ki smo jih obiskali.

Zapisala
Jožica Stežinar

OBVESTILO

Prosilce, ki so spremenili svoj naslov od zadnjega kontakta z IOM, naprošamo, da o tem takoj obvestijo OM.

Vaš novi naslov morate vložiti pisno na naslov:

**IOM Compensation Programmes, CP 71, CH-1211 Geneva 29,
Switzerland, fax +41-22-7986150,
e-mail: compensation@iom.int**

Za druge informacije prosimo pokličite na telefon
+41-22-5928230, fax +41-22-7986150, compensation@iom.int

Uradne ure za klice v angleščini ali francoščini so od
ponedeljka do petka med 7.00 in 19.00.

Za klice v drugih jezikih pa, prosim, pokličite
od ponedeljka do petka
med 9.00 in 12.00 ter med 14.00 in 17.00.

Zadnji datum za vsa izplačila je 30. september 2006.

Programsko-volilna skupščina Društva izgnancev Slovenije 1941-1945 30. junija 2005 v Ljubljani

Dnevni red:

1. Otvoritev in pozdrav
2. Izvolitev organov Skupščine DIS, zapisnikarja in overovateljev zapisnika
3. Sprejem dnevnega reda
4. Sprejem poslovnika za delo Skupščine DIS
5. Poročilo o delu Društva izgnancev Slovenije za obdobje od junija 2001 do junija 2005
6. Finančno ovrednoten predlog programa Društva izgnancev Slovenije 1941-1945 za leto 2006
7. Programske usmeritve za delovanje Društva izgnancev Slovenije 1941-1945 za obdobje 2005-2009
8. Razprava po poročilu in programskih usmeritvah
9. Razrešitev organov Skupščine DIS
10. Predlog kandidacijske komisije in volitve organov Skupščine DIS za obdobje 2005-2009
11. Sprejem sklepov Skupščine DIS

Gradivo Skupščine DIS bo objavljeno v naslednji številki Vestnika DIS.

. Iz dejavnosti krajevnih organizacij DIS .

OBČNI ZBOR OBMOČNE ORGANIZACIJE DIS VELIKA DOLINA

Prvega aprila v popoldanskem času je bil sklican občni zbor Območne organizacije DIS Velika Dolina. Udeležba je bila kot po navadi dobra. Približno polovica članov prihaja običajno na ta letna srečanja izgnancev. Nekateri pridejo zaradi informacij, ki jih po navadi poda predsednik ali kdo od povabljenih gostov, drugim pa je morda več do družabnega srečanja in klepeta, ki sledi vsakokratnemu občnemu zboru. Dnevni red je bil sestavljen iz raznih poročil, razprave, informacij in programa dela za tekoče leto. Za uvod je v kratkem kulturnem programu domači moški pevski zbor **Slavček** zapel nekaj priložnostnih pesmi.

Predsednik **Marjan Žibert** je poročal o delu in izvrševanju sklepov lanskoletnega občnega zbora. Posebej je poročal o tem, kako potekajo priprave za praznovanje 60. obletnice zmage nad fašizmom in vrnitve iz izgnanstva, o tem, kako tečejo priprave za obnovo pomnika padlim borcem in drugim žrtvam fašizma ter izgnancem in o drugih aktivnostih. Glede obnove tega pomnika je treba povedati tudi to, da društvo načrtuje postavitev posebnih plošč, ki bodo sestavni del pomnika, na njih pa bodo zapisana imena vseh v izgnanstvu umrlih krajanov. Poročal je tudi o tem, kako poteka akcija zbiranja denarja v ta namen in za ureditev hlevov v Brestanici. Dogovorjeno je, da naj bi vsak član poleg prispevka za brestaniški muzej prispeval še po 2.000 SIT za domači pomnik. Bil je

kritičen do tistih posameznikov, ki v ta namen niso pripravljene ničesar prispevati.

V razpravi, ki je sledila, je bilo tudi nekaj kritičnih pripomb, ker nihče nič ne napiše za Vestnik DIS. Za to se člani počutijo zapostavljene, ko da bi organizacije ne bilo, četudi sicer kar v redu deluje, kar dokazujejo tudi vsakoletni redni občni zbori in konkretne aktivnosti. Le informacije o tem nihče ne napiše. Kritična pripomba je bila izrečena tudi o tem, ker KO DIS ne organizira sestavljanja in zbiranja zahtevkov za odškodnino za premoženjsko škodo, ki so jo utrpeli izgnanci.

Na koncu je bil na predlog predsednika sprejet program dela, ki vsebuje:

- udeležbo na skupni proslavi izgnancev v Brestanici;
- odkritje spominskih plošč z napisi v izgnanstvu umrlih krajanov ter proslava ob jubileju zmage nad fašizmom in vrnitve izgnancev;
- pripravljene in razdeljene bodo članske izkaznice ter
- morebitni izlet po posebnem programu in morda še kaj.

S tem je bil uradni del občnega zbora zaključen. Sledilo je družabno srečanje v sproščenem kramljanju in spontanem prepevanju.

Zapisal Mihael Škrlec

OBČNI ZBOR V KAPELAH

Kot že mnogo let doslej smo se člani DIS KO Kapele tudi letos, v soboto 2. aprila 2005, zbrali na občnem zboru v prijetni in gostoljubni gostilni Erban v Župevcu. Na občnem zboru je bilo prisotnih 90 članov KO Kapele. Prisotni so bili tudi delegati okoliških KO iz Globokega, Dobove, Bizeljskega, Artič in Čateža ob Savi. Od povabljenih gostov sta se zbora udeležila podpredsednik DIS Jože Križančič in predsednik sveta KS Kapele Anton Cerjak. Žal pa se zaradi drugih obveznosti zbora nista mogla udeležiti predsednica DIS Ivica Žnidaršič in župan občine Brežice Ivan Molan.

V poročilu, ki ga je podal tajnik KO, smo slišali, da je bilo tudi leta 2004 med izgnanci KO Kapele kar živahno. Udeležili smo se zbora izgnancev v Mostecu v Ljubljani 6. 6. 2004. S seboj smo imeli tudi naš prapor. Potovali pa smo skupaj s člani KO Bizeljsko.

V septembru smo dali izdelati polico pred spominsko ploščo umrlim v izgnanstvu. Polica bo služila za sveče, ki jih bodo svojci umrlih prižigali pred spominsko ploščo. Organizirali smo tudi pobiranje prispevkov za obnovo hlevov na brestaniškem gradu. Treba je poudariti, da so bili člani odbora KO pri tem prizadevni in so zbrali lepo vsoto denarja.

V poročilu smo slišali tudi, da se je članstvo v KO Kapele zmanjšalo. V letu 2004 je umrlo 12 naših članov. Obžalovanja vredno pa je dejstvo, da so naše vrste zapustili trije, ki društva izgnancev ne potrebujejo več, saj so dobili vse, za kar se je društvo toliko let borilo. Tako je KO DIS ob koncu leta štela 187 članov.

Podpredsednik DIS Jože Križančič je pozdravil prisotne in se zahvalil za povabilo. Prisotnim je povedal v kratkih besedah nekaj iz aktivnosti DIS in odgovarjal na njihova vprašanja. Izgnanci so spraševali, kdaj bo izplačan še drugi obrok za prisilno delo. Z odgovori so bili izgnanci zadovoljni. Upamo pa, da bomo doživeli tudi ta drugi obrok.

Za plan dela so si člani KO DIS zadali naslednje naloge: organizirali bomo udeležbo na zboru izgnancev 4. 6. 2005. Organizirali bomo komemoracijo pred spominsko ploščo umrlim v izgnanstvu. Izvajali bomo vse aktivnosti, potrebne za delovanje DIS.

Po uradnem delu zbora so se udeleženci zbora zadržali na družabnem srečanju. Ob prigrizku, kozarcu vina in glasbi je čas hitro mineval. Veselih obrazov so se izgnanci v poznih večernih urah razšli na svoje domove in si vzklikali: Čez eno leto pa spet na svidenje!

Av gust Šetinc

Izgnanci so se srečali ob 60-letnici osvoboditve NIHČE NE SME POZABITI NA STRAHOTE DRUGE SVETOVNE VOJNE

Že v svojem programu za letošnje leto so si člani in članice Območnega društva (ODI) Gornja Radgona zapisali, da bo v ospredju obeleževanje 60-letnice osvoboditve oziroma njihovega drugega rojstva, kot mnogi pravijo. Zato so pripravili osrednjo spominsko slovesnost z zanimivim tovariškim srečanjem, vse skupaj pa je bilo posvečeno spominu na 60. obletnico osvoboditve. Srečanja in druženja, ki je bilo v gasilskem domu Žepovci v Apaški dolini, se je udeležila velika večina izmed okoli 120 članov iz občin Gornja Radgona, Radenci in Sveti Jurij ob Ščavnici, zraven pa so bili tudi številni gostje ter seveda družinski člani izgnancev in izgnank, medse pa so povabili tudi vse taboriščnike, ukradene otroke, begunce, pregnance, prisilne delavce ... »Druženje organiziramo v prav gotovo enem izmed najlepših mesecev v našem življenju, torej maja, ko je pred 60 leti prišlo do osvoboditve. Mi, ki smo bili pregnani z domov, odpeljani v živinskih vagonih ali tovarnjakih, oropani, s prepovedjo vrnitve na svoje domove, smo po štirih letih vojne le doživeli zmago nad fašizmom, tako da se je naše upanje, da se vrnemo na domače ognjišče, le uresničilo. Štiri leta smo hreneli po tem dnevu, saj nismo noben dan zatisnili oči, ne da bi se spomnili na rodni dom. Koliko presranjanih noči je minilo, preden je napočil ta veliki dan. In zato bomo tudi naše druženje preživeli ob slovenski pesmi, ki nam je tudi v najtežjih trenutkih bila redna vez z domovino in rojstnim krajem,« je med drugim povedal predsednik društva Drago Mastinšek, ki je dodal, da nihče ne sme pozabiti na strahote druge svetovne vojne.

Predsednik radgonskega društva izgnancev se je spomnil tudi dogajanja iz aprila 1941, ko je Hitler v Mariboru izrekel usodne besede: »Naredite mi to deželo spet nemško,« s tem pa se je začela tudi gonja proti Slovincem, ki so bili krivi samo tega, da so bili Slovenci. »Že meseca maja 1941 so bile izgnane prve skupine Slovencev, predvsem učiteljev, trgovcev, duhovništva in nasploh zavednih Slovencev, za katere je imel kulturbund pripravljene spiske in je zanje menil, da pomenijo oviro pri ponemčevanju, hkrati pa je njihovo premoženje pomembno za utrjevanje nemštva v slovenskih krajih. Tako so že

4. maja iz Gornje Radgone in Radencev odšle prve skupine izgnancev, potem pa so se izseljevanja nadaljevala in samo po zaslugi odporniškega gibanja in slabih rezultatov na frontah se ni uresničil načrt izseljevanja v vsem svojem grozovitem obsegu. Izgnali so nas kot živino, vozili s tovarnjaki in živinskimi vagoni: v Nemčijo, Avstrijo, Italijo, na Madžarsko, Hrvaško, v Bosno in Srbijo. Mnogi so končali v taboriščih, mnogi v zasilnih bivališčih, komaj primernih za ljudi.

Živelimo smo v okolju, v katerem so kraljevale garje in uši. Mnogi niso ušli niti tifusu, in kako vse to povedati mladim, vnukom in pravnukom, da ne bo videti kot pretiravanje,« je dejal Mastinšek, ki se je zavzel za resnično seznanjanje mladih o grozotah 2. svetovne vojne, katerih nihče ne bi smel pozabiti ali prekrjati.

Prisotne na celodnevem srečanju, na katerem so se z minuto molka spomnili nekaterih, ki niso dočakali 60-letnice osvoboditve, je pozdravil tudi radgonski župan Anton Kampuš. Potem ko se je spomnil krute usode ljudi, pregnanih s svojih domov, ter ko je orisal trpljenje skupno kar 340 žrtev vojnega nasilja z radgonskega območja, med katerimi je bilo kar 89 otrok, je Kampuš spregovoril o aktualnem dogajanju na območju radgonske občine. Posebej je govoril o aktivnostih, povezanih z zagotovitvijo zdrave pitne vode, o čistilnih napravah, domu ostarelih občanov, katerega mnogi starejši nemudoma potrebujejo. Radgonski župan vsekakor ni pozabil spomniti niti na druge razvojne aktivnosti, kjer je posebej omenil industrijsko cono, zaposlovanje, urejanje komunalne in prometne infrastrukture. Poudaril je tudi odlično sodelovanje s sosednjo Avstrijo ter nekatere skupne projekte, sedaj novi most za pešce in kolesarje, v prihodnje pa med drugim tudi elektrarne na reki Muri ipd.

Poleg učencev OŠ Apače, ki so pripravili zanimiv priložnostni kulturni program, pa je za prijetno in veselo razpoloženje poskrbel Duo Koral, vsem pa je teknil tudi golaž, katerega je pripravil izkušeni kuharski lisjak Hinko Režonja. Vsekakor pa je veliko pri organizaciji srečanja pomagal tudi predsednik vaškega sveta Žepovcev Jože Brus.

Besedilo in foto: O. B.

Župan občine Gornja Radgona Anton Kampuš pozdravlja udeležence srečanja ob 60. obletnici osvoboditve.

POŠTA SLOVENIJE
Zanesljivo vsepovsod

. Iz dejavnosti krajevnih organizacij DIS .

KO DIS Tržič na proslavi 60. obletnice vrnitve v domovino

Vsi udeleženci potovanja se zahvaljujemo Alojzu Žabkarju in Maksu Džordževiću za odlično organizacijo, županu Pavlu Ruparju pa za brezplačni prevoz. Zbrali smo se zavedni izseljenci in potomci, ki smo zvesti naši Krajevni organizaciji, kar je tudi naša dolžnost. Bili smo člani iz Podljubelja, Tržiča, Bistrice, Seničnega, Brega, Snakovega, Križ, Pristave, bila je zelo dobra družina. Spominjali smo se marsičesa hudega, prevzeli pa so nas tudi spomini na lepo preživete dni, s katerimi si želimo podaljšati starostno pomlad. Na poti smo se ustavili v Trebnjem na kavici, nato pa smo nadaljevali pot v Brestanico na proslavo, kjer so nas lepo sprejeli domačini in ostali gosti. Bila je veličastna proslava v spomin na trpine, ki so to doživeli, na žalost pa jih ni veliko več med nami. Lep otvoritveni govor je imela predsednica DIS Ivica Žnidaršič, tudi vsi drugi govorniki so spoštovanja vredni, ker se nas

spominjajo, zelo ganljive besede so bile izgovorjene in poudarjene o preteklosti, marsikomu so pritekale solze. Vsi pevci, recitatorji, godba in vsi drugi prireditelji so svoje delo opravili z odliko, za kar se jim zahvaljujem v imenu KO DIS Tržič. Ko smo odhajali iz Brestanice, sta zadoneli naši dve harmoniki, Jože z Jožetom, pozabili smo vse težave in se ozrli v prihodnost našega življenja. Potem smo šli na skupno kosilo, kjer je bilo veliko veselja in tudi nekaj solza, peli smo, plesali in si izmenjali veliko življenjskih dogodivščin. Potem smo se odpeljali proti rodni Gorenjski, se poslovili in si obljubili še veliko snidenj. Ne smemo pa pozabiti na naše starejše člane, ki niso bili z nami, jih pa zelo lepo pozdravljamo: Leona Janškova, njegovo soprogo Vido, Kati Zaplotnik, Lucijo Grašič in Fani iz Sebenj.

V imenu Društva izgnancev KO Tržič
Jože Ravnik

Udeleženci proslave ob 60. obletnici v Rajhenburgu
(KO DIS Tržič)

Odkritje spominskega obeležja izgnancem ob dnevu državnosti

Oh, kako je dolga, dolga pot je bila osrednja tema in naslov proslave ob dnevu državnosti. Potekala je v središču Žalca, v petek 24. junija 2005. S poezijo in glasbo je bilo prikazano življenje izgnanih Slovencev in njihovo trpljenje v tujini. Kar štirje okupatorji so si razdelili takratno Slovenijo in izvedli pravi genocid nad Slovenci. Ivica Žnidaršič - predsednica Društva izgnancev Slovenije 1941-1945 - je v svojem nagovoru navzočim posredovala premalo znane podatke o izgnanstvu in o nikoli poplačani škodi, ki smo jo izgnanci utrpeli. Z območja nekdanje občine Žalec je bilo izgnanih 1711 krajanov. 60 let je minilo, odkar smo se izgnanci vrnili na izropane in tudi porušene domove. Mnogi se niso nikoli vrnili, mnogi so bili bolni,

vs pa revni - vendar z zavestjo, da smo svobodni v svobodni domovini. Župan občine Žalec, Lojze Posedel, je v svojem nagovoru občanom ob dnevu državnosti zaželel vsem nam, da bi v samostojni državi Sloveniji živeli s pogledom v prihodnost, a ne bi pozabili preteklosti, in da bi s skupnimi močmi ustvarjali za prihodnost in znali živeti z državami in narodi Evropske skupnosti. Hvala vsem, zlasti županu občine Žalec, ki so razumeli in podprli dolgoletno željo našega članstva po spominskem obeležju. Našo željo smo uresničili ob dnevu državnosti, kar daje dogodku še dodatni pomen.

Predsednik OO DIS Žalec
Ciril Blagotinšek

Po ustanovitvi prvi občni zbor KO DIS Zagreb

Predsednik KO DIS Zagreb in delovno predsedstvo na občnem zboru KO DIS Zagreb (10. 5. 2005).

Desetega maja 2005 je Krajevna organizacija DIS Zagreb imela prvi letni občni zbor po ustanovitvi. Lepo obnovljena dvorana Slovenskega doma v centru Zagreba je bila polna izgnancev in gostov - med njimi je bilo veliko članov Slovenskega doma. Naša Krajevna organizacija je bila ustanovljena šele leta 2004, na pobudo predsednice Društva izgnancev Slovenije Ivica Žnidaršič. Preteklo leto je bilo značilno in uspešno v delovanju izgnancev in drugih žrtev vojnega nasilja v Zagrebu in tudi širše na Hrvaškem. Občni zbor se je začel s pesmijo Slovenija, od kod lepote tvoje, za katero Slovenci v Zagrebu predlagamo, naj bi bila himna Slovencev na Hrvaškem. V nadaljevanju je sledil kulturni program, ki so ga izvajali izgnanci člani KO DIS Zagreb in to Marijan Horn, Cveta Matko, Zoran Šonc in akademski slikar Jože Rebernak, ki je za ta dan pripravil razstavo svojih slik in grafik. Predsednik KO, Alojz Slavko Kramar, je pozdravil izgnance in goste, med njimi še posebej predsednico Društva izgnancev Slovenije Ivico Žnidaršič, podpredsednika DIS Ivana Živiča, predsednike sosednjih KO (Čatež ob Savi, Brežice in Artiče) in predsednika Slovenskega doma v Zagrebu Darka Šonca. Poudaril je, da je bila ustanovitev krajevne organizacije zelo koristna, saj se je v letu dni število članov z 22 povečalo na 52. Včlanili so se pa tudi trije svojci izgnancev. Nekateri so že uveljavili status žrtve vojnega nasilja.

Tesno je bilo sodelovanje predsednika KO DIS z DIS v Ljubljani in s KO DIS Čatež ob Savi. V preteklem letu je dvanajst članov napisalo svoje spomine in pričevanja, napisali so tudi pesmi iz časa izgnanstva, a akademski slikar je priložil še dve grafiki iz taborišča. Tajnica je govorila o težavah pri priznavanju časa izgnanstva v delovno dobo in pridobitvi dodatne pokojnine za naše člane na Hrvaškem. Franc Strašek je pozdravil zbor pred Slovenskim domom v Zagrebu in govoril o 60. obletnici zmage nad fašizmom. Predsednica Ivica Žnidaršič je govorila o 60. obletnici izgnanstva, opravljenem dvajsetletnem delu in nalogah, ki so še pred društvom, a posebno o prizadevanjih za priznanje gmotne škode. Obširneje je poročala o obnovi streh na hlevih pri rajhenburškem gradu in o osrednji prireditvi ob 60. obletnici izgnanstva. Zahvalila se je KO za uspešno delo in za zbrane prispevke za obnovo streh na hlevih, objektih največjega zbirnega taborišča za izgon Slovencev. Preko teh hlevov je moralo v izgnanstvo več kot 63.000 izgnancev. Veseli me, da se je občnemu zboru odzvalo 43 izgnancev (83 % članov) in da se je za osrednjo prireditev ob 60. obletnici izgnanstva prijavilo kar 40 oseb. Po zborovanju je sledilo nekajurno druženje.

Alojz Slavko Kramar

Odkritje spomenika ob 60. obletnici vrnitve iz izgnanstva in begunstva v Žalcu 24. 6. 2005

Z letnega zbora KO DIS Kranj

Člani KO DIS Kranj so se zbrali na letnem občnem zboru 27. 5. 2005. Zbor je vodila Marija Škofic. Na zboru pa sta bila prisotna tudi predsednica DIS Ivica Žnidaršič in podpredsednik DIS Ivan Živič. Predsednica Marija Škofic povedala, da je med člani še vedno veliko zanimanja zlasti glede vojne odškodnine - drugi del, ki se pa v letošnjem letu že izplačuje. Pozvala je k aktivnemu včlanjevanju, predvsem svojcev oziroma potomcev članov DIS. Društvo skrbi tudi za stare in obolele člane, jih redno obiskuje in jim nudi ustrezno pomoč. Vse člane naproša, naj sporočajo o smrti članov, da se jih da v evidenco umrlih in se jih objavi v Vestniku DIS. Predsednica Ivica Žnidaršič je vse navzoče lepo pozdravila in jih povabila na veliko

proslavo vrnitve iz izgnanstva 4. junija 2005 v Brestanici. V 15-letnem delovanju društva se je članstvo izkazalo za zelo aktivno. Odškodnine za fizično in psihično trpljenje so bile že izplačane, ostane še povračilo za povzročeno gmotno škodo. Predsednik Živič je na kratko pojasnil pomen in smiselnost delovanja DIS. Doseženega je bilo veliko, priznali so status za prisilno delo izgnancev in beguncev. Omenil je, da je predsednica Ivica Žnidaršič napisala veliko literature, kar je trajen dokument o našem izgnanstvu in trpljenju, posebno pomembno pa za uveljavljanje naših pravic. Za spomin za nami moramo poskrbeti sami, ki smo še žive priče dogodkov, zato pišite spomine.

. Iz dejavnosti krajevnih organizacij DIS .

Pomnik na Veliki Dolini bogatejši

Ob krajevnem prazniku Velike Doline so odkrili dodatek k spomeniku žrtvam vojnega nasilja z imeni vseh izgnancev, umrlih v tujini. Osrednja prireditelj v okviru krajevnega praznika na Veliki Dolini, v soboto, 18. junija, je bila letos oddolžitev vsem tistim izgnancem, ki so svoje življenje pustili v tujini. Spomenik, ki je bil odkrit pred dvajsetimi leti, je bil posvečen vrnitvi izgnancev in vsem žrtvam vojnega nasilja. Ker se kar 75 krajanov nikoli ni vrnilo na svoje domove, se je krajevna organizacija DIS odločila, da se z izdelavo osnovnega spomenika obeležijo tudi te žrtve. V akcijo so se vključili vaški poverjeniki in tako je levji delež pri izvedbi padel na rame na izgnancev, nekaj je prispevala občina in nekaj manjših sponzorjev. Osnovo obeležju je postavil dipl. arh. Franc Filipčič, po njegovi smrti pa je bil spomenik idejno še nekoliko dopolnjen. Sam projekt pa je nastal v kamnoseški delavnici Janeza Jeniča iz Škocjana. Sobotne prireditve se je udeležilo okoli 400 krajanov in izgnancev. Kulturni del programa so prispevali MPZ KUD Slavček z Velike Doline in učenci domače osnovne šole. Že v samem uvodu je predsednik KO DIS Marijan Žibert povedal, da Rajhenburg zaradi pomena, ki ga je ta kraj tistega usodnega leta 1941 imel tukaj, potrebuje

še to obeležje. Tako za tiste, ki so grozote izgnanstva doživljali sami, še posebej pa za generacije, ki prihajajo. Predsednica organizacije prof. Ivica Žnidaršič je orisala mukotrpno pot vseh članov pri doseganju pravic, ki jih ta čas izgnanci že uživajo in dodala, da je prepričana, da bo država tudi v bodoče imela dovolj poslušna tudi za preostale zahteve. Prisotne pa je nagovoril in pozdravil tudi župan občine Brežice Ivan Molan. Slavnostni govornik minister za gospodarstvo domačin mag. Andrej Vizjak je ob tej priložnosti čestital najprej vsem tistim, ki so ob letošnjem krajevem prazniku prejeli priznanja, pohvalil pa je tudi vztrajnost vseh članov in vodstev organizacije DIS, ki so pri doseganju zastavljenih nalog vložili ogromno truda in naporov. Organizacija in člani ter pomniki, kot je na Veliki Dolini, pa naj bodo stalno opozorilo, da si človeštvo take morije nikoli več ne sme privoščiti. Obeležje je zatem odkrila najstarejša izgnanka Friderika Frigelj iz Brezja. Krajevna skupnost je ob tej priložnosti izdala tudi brošurico, posvečeno kraju, izgnanstvu, dogajanjem doma med vojno, s podrobnim popisom umrlih in pesmimi iz izgnanstva, delo preprostih domačinov, ki so to gorje doživljali v stalnem hrepenenju po domu.

Programsko volilna konferenca KO DIS Maribor Tabor

Z občnega zbora KO DIS Maribor Tabor (11. 5. 2005)

V maju je KO DIS Maribor Tabor ocenil svoje štiriletno delo. Konference so se udeležili tudi podpredsednik DIS Jože Križančič, predsednica NO DIS Mira Zalar, član IO DIS Davorin Zdovc, predstavnik OOBZ NOV Milan Novak in predsedniki oziroma predstavniki vseh KO v Mariboru ter drugi gostje. Predsednica KO DIS Maribor Tabor Majda Cvetanovski je v svojem izčrpnem poročilu poudarila, da je bilo delovanje KO uspešno, saj so bile opravljene vse naloge po programu dela. Posebej je izpostavila pomoč vsem članom in članicam pri izpolnjevanju zahtevkov za poplačilo vojne škode po avstrijskem in nemškem zakonu kakor tudi po slovenskem. V tem času je bila tudi v

ospredju skrb za bolne in starejše člane in članice društva. Zaživelo je tudi medsebojno druženje, saj letno organizirajo po dva izleta, spomladanski, ki je namenjen udeležbi na osrednjih prireditvah DIS, in jesenski, ko se napotimo v različne kraje naše lepe domovine. Za uspešno delo v organih KO so bila podeljena tudi priznanja najaktivnejšim članicam: **Bredi Lebe, Dragici Zele, Miri Kos in Danici Mlakar**. Skoraj najstarejši članici, **Sonji Piščanc**, pa je bilo priznanje izročeno na domu. Izvoljeno je bilo tudi novo vodstvo KO z željo, da še uspešneje nadaljuje delo v novem štiriletnem obdobju.

Majda Cvetanovski

Skupni programsko-volilni zbor KO DIS Maribor Rotovž - Pesnica, Pobrežje in Tezno

18. maja 2005 se je na skupnem volilnem zboru KO DIS zbralo 82 članov. Za predsednico delovnega predstava je bila imenovana Mira Zalar. Predsednik koordinacije DIS za Maribor Davorin Zdovc je pozdravil vse navzoče, še posebej podpredsednika izvršnega odbora DIS Jožeta Križančiča, predstavnike občin, predstavnike upravnih enot, predsednico KO DIS Maribor Tabor in predstavnico združenja borcev NOB Maribor. Žal se konference ni mogla udeležiti predsednica DIS Ivica Žnidaršič, ki je bila obremenjena s pripravami na osrednjo prireditev ob 60. obletnici vrnitve iz izgnanstva.

Po uvodnih pozdravnih besedah je nonet iz Šentilja v Slovenskih goricah zapel štiri pesmi. Berta Čobal Javornik je posebej za to priliko sestavila in recitirala svojo pesem Utvara. Sprejet je bil dnevni red in poslovnik. Skupno poročilo o delu KO Maribor Rotovž, Pobrežje in Tezno je podala predsednica KO Maribor Rotovž-Pesnica, Desanka Sterniša. K besedi se je prijavil tudi Jože Križančič, podpredsednik DIS. V svojem izvajanju je poudaril proslavo ob 60. obletnici vrnitve iz izgnanstva. Povabil nas je, da se udeležimo proslave in si ogledamo razsta-

vo v gradu in obnovljene strehe hlevov pri rajhenburškem gradu v Brestanici. DIS se je odločil, da si bomo izgnanci sami izgradili spomenik. Uspelo nam je s prispevki izgnancev. Imena vseh darovalcev so objavljena v posebni publikaciji. Konferenco je pozdravila predsednica KO Maribor Tabor Majda Cvetanovski. Povedala je tudi, da je skupni prapor za Maribor že izdelan in ga bomo razvili 7. 6. 2005 ob spomeniku in proslavi v Melju. Konferenco je pozdravila tudi vodja referata za družbeno dejavnost pri UE Maribor, Polona Pal Gorjanc. Opozorila je predvsem na širitev njihovega dela, saj želijo uveljav-

ljati odškodnino otroci, ki so jim partizani ubili njihove starše, ter oškodovanci porušenih hiš, ki so jih bombardirali tedanji zavezniki. Poročala je tudi o zvišanju denarnih prejemkov, mesečne rente, pokojnin in dodatka za pomoč za 2,4 %. Predstavnica ZB Malčka Kovač je poudarila, da ZB in DIS morata delovati složno in se za ohranitev tradicije v čim večjem številu udeleževati praznovanj in shodov. Na občnem zboru so izvolili odbore KO DIS za naslednja štiri leta.

Tajnica KO DIS Maribor Rotovž-Pesnica, Jolanda Želj

. Jubileji . Jubileji . Jubileji . Jubileji .

Jubilantka Alojzija in predsednik KO DIS Leskovec Franci Žičkar

Naša jublantka Alojzija

Alojzija Sotlar se je rodila 12. maja 1915 v vasi Kobile pri Leskovcu. V družini je bilo trinajst otrok, a jih je škrlatinka vzela kar pet. Leta 1938 je družina ostala še brez očeta. Leta 1941 je bila z družino izseljena v nemška taborišča. Po prihodu iz Nemčije se je leta 1947 poročila in si ustvarila svojo družino. Njeno življenje je bilo precej težko, včasih je primanjkovalo tudi hrane. Lepše in lažje

je bilo njeno življenje po sedemdesetem letu starosti. Zdaj živi pri hčerki Anici in njeni družini, kjer ji je lepo. Ima pa težave z zdravjem, posebno s srcem. Smrti, pravi, se nič ne boji. Za visoki jubilej so ji prišli voščiti predstavniki KO DIS Leskovec: poverjenik Marjan Bizjak, podpredsednica Anica Baznik in predsednik Franci Žičkar. Iskrene čestitke, gospa Alojzija!

Zdenka Žičkar

Marija in Jože prijatelja za vedno

68 skupnih let

V mesecu aprilu letos sta praznovala 68 skupnih let življenja Marija in Jože Prijatelj iz Želj pri Kočevju. Naša dolgoletna člana DIS KO Kočevje sta v juniju praznovala tudi osebna častljiva jubileja - Marija je 8. 6. dopolnila 95 let, Jože pa 12. 6. 91 let. Oba sta rojena v občini Škocjan, na Kočevsko pa sta prišla kot begunca v novembru 1941 in si tu ustvarila svoj dom. Rodilo se jima je devet otrok, živi še pet hčera in

dva sinova, imata pa 18 vnukov, 16 pravnikov ter eno pravnikinjo. Naša jublanta danes živi v svojem toplim domu, kjer sta najraje. Vsi otroci pa ju redno obiskujejo in pomagajo po svojih močeh. Vsi iz KO DIS Kočevje vama, draga Marija in Jože, iskreno čestitamo ob vajinem dvojnem praznovanju in želimo še veliko lepih in sončnih dni v skupnem življenju.

Veronika Kljun

**IZVRŠNI
ODBOR
DRUŠTVA
IZGNANCEV
SLOVENIJE
1941-1945**

Predsednica:
Ivica Žnidaršič, Ljubljana

Podpredsednika:
Jože Križančič, Ptuj
Ivan Živič, Globoko

Člani:
Marjan Arh, Leskovec pri Krškem
Ivan Babič, Buče
Jože Bogovič, Sevnica
Sabina Godnič, Komen
Drago Hribšek, Ljubljana
Tomaž Hočevar, Koper
Zdenka Kaplan, Novo mesto
Janez Komljanec, Slovenj Gradec
Lojze Kranjc, Radovljica
Rok Kržan, Radovljica
Jože Kveder, Domžale
Jože Partl, Celovec
Albin Pražnikar, Izlake
Alojz Rupar, Boštanj
Malka Veler, Slovenska Bistrica
Franci Vidmar, Žalec
Alojz Voščun, Petišovci
Davorin Zdovc, Maribor
Štefanija Žalec, Ljubljana
Marija Žnidar, Kamnik

NADZORNI ODBOR

Mira Zalar, Maribor - predsednica
Janez Blas, Sevnica
dr. Cveto Vidmar, Nova Gorica

ČASTNO RAZSODIŠČE

Inka Gorečan, Ljubljana
Olga Kamenov, Ljubljana
Vladimir Macur, Kotlje

VESTNIK

interno glasilo DIS

Za društvo:
Ivica Žnidaršič

Odgovorni urednik:
Jože Križančič

Lektorica:
Alenka Lokar Blatnik

Tisk:
Tiskarna Skušek

Naslov:
Društvo izgnancev Slovenije
1000 Ljubljana, Komenskega 7
telefon: 01 - 434 48 80
telefaks: 01 - 434 48 80
email: drustvoizgnancev@siol.net

Poslovni račun DIS:
02222-0010570920
Nova Ljubljanska banka

Umrlji člani Društva izgnancev Slovenije

KO DIS Ime in priimek	Datum rojstva	Datum smrti	KO DIS Ime in priimek	Datum rojstva	Datum smrti
KO DIS Komen			Martin BIZJAK	21.01.1936	2001
Franc MIHALJ	06.09.1932	04.08.2004	Jože PETRIČ	15.11.1928	2001
Jožefa ŠONC	10.04.1903	22.10.2004	Zdenko LAZANSKI	30.07.1927	2001
Anton JERIČ	30.12.1926	19.12.2004	Marija ZOFIČ	22.04.1927	2001
Tereza POČKAR	03.08.1909	23.12.2004	Stanislav BOGOVČIČ	06.06.1938	2001
Pavel-Bruno VERČ	29.06.1927	07.03.2005	Franc VOGRIN	08.02.1925	2001
Anton ŠČUKA	12.04.1939	08.05.2005	Mihael VOGRIN	26.09.1924	2001
			Marija BIZJAK	18.11.1928	2001
KO DIS Radeče			Ivanka LAZANSKI	01.04.1928	2001
Martin KMETIČ	17.10.1932	14.03.2005	Mihael BAŠIČ	27.11.1928	2002
Marjan GOSPODARIČ	12.07.1944	16.06.2005	Anton FAKIN	29.10.1922	2002
			Franc GODEC	14.09.1911	2002
KO DIS Ljubljana Bežigrad			Janez CIRINSKI	14.01.1913	2002
Tatjana ZORN	27.11.1911	12.02.2005	Terezija AJSTER	11.10.1916	2002
			Jože BARKOVIČ	23.02.1922	2003
KO DIS Ljubljana Vič-Rudnik			Terezija KUCHAR	08.09.1915	2003
Iztok ZORN	11.09.1932	09.12.2004	Janez BRCE	09.04.1922	2003
			Peter CIRINSKI	26.07.1927	2003
KO DIS Šentjanž			Franc KVARTUH	19.01.1938	2003
Tomaž TURENŠEK	05.09.1920	10.05.2005	Marijan VOLK	02.11.1939	2004
			Marija ŽRLIČ	06.08.1919	2004
KO DIS Kranj			Marija FAKIN	02.08.1915	2004
Franc HOČEVAR	22.12.1910	21.02.2005	Ana NOVOSEL	28.08.1913	2004
			Anton KUCHAR	09.01.1918	2004
KO DIS Žalec			Jože BUKOVINSKI	04.07.1927	2005
Albin ČUK	02.03.1926	04.12.2004			
KO DIS Maribor Pobrežje			KO DIS Celje		
Marjan BOŽIČ	09.11.1931	04.2005	Ivan ŠNEBERGER	26.08.1931	25.09.2004
Avgust MALUS	19.08.1929	02.2005			
			KO DIS Slovenj Gradec		
KO DIS Velika Dolina			Dr. Tone RAVNIKAR	01.05.1933	03.06.2005
Janez GALIČ	10.12.1904	1999			
Ivanka ČUDIČ	23.07.1923	1999	KO DIS Brežice		
Veronika POŽGAJ	09.08.1922	1999	Marija FERENČAK	10.04.1914	14.04.2005
Janez NOVOSELIČ	21.06.1940	1999	Anica KROŠEL	05.07.1931	12.05.2005
Ferdinand MUNIČ	22.08.1922	2000	Franc VERSTOVŠEK	03.05.1913	24.03.2005
Milan PETRINČIČ	20.11.1915	2000			
Franc ŠTEFANIČ	25.08.1913	2000	KO DIS Žalec		
Frančišek POŽGAJ	31.05.1938	2000	Štefanija ŽELEZNIK	07.12.1926	18.05.2005
Frančiška LAZANSKI	08.02.1923	2000			
Martin MATKOVIČ	07.11.1932	2000	KO DIS Bučka		
Boris LAZANSKI	24.08.1936	2000	Bertol VAJS	20.09.1923	11.10.2004
Rozalija MUNIČ	27.11.1928	2000	Daniel GRADIŠAR	27.04.1924	11.10.2004
Marija BUDIČ	09.12.1921	2001			
Helena ŠKOFLJANC	10.04.1910	2001	KO DIS Boštanj		
Kristina MOČNIK	29.12.1929	2001	Vera VRISK	26.09.1938	08.05.2005
			Frančiška ZALAŠČEK	14.09.1921	10.06.2005

Dolga, dolga pot

Po dolgih letih zopet stopam
po poti grenkega spomina.
Ko hleve gledam, v duši jokam,
saj tu začetek je poti trpina.

O, Rajhenburg, ti grad stoletni,
zidovi tvoji tiho zdaj stojijo.
Ti skrival tu si rod nesrečni,
po stenah tvojih solze še polzijo.

In hlevi z okni votlimi boljčijo,
a strehe ni, le veter tiho poje,
kot da zidove danes še boljjo
odjeki stokov duš, ki so prišle na svoje.

Spomin je to na hude, težke čase,
ko človek je postal človeku zver.
Nihče prevzel ni krivde nase,
se za trpljenjem je zaprla dver.

Sedaj, po dolgih, težkih letih
škripaje dver počasi se odpira.
Tu zdaj obujamo spomin prekletih,
saj je starost zdaj ta, ki nas ovira.

Kjer kot otroci smo na slami spali
še zadnjo noč na zemlji svoji, mili.

Že rano zjutraj so nas peš nagnali,
dol, na postajo, so nas tirali, gonili.

Nam tujcu ni uspelo želje vzeti,
da bi kot lastovka vrnili se domov.
Naš cilj je bil, sovragu se upreti,
da bodo, vsaj nek'teri, še videli svoj krov.

Sedaj praznujemo vrnitev,
čeprav porušen bil je dom.
Program je lep, za poživitev,
odganja nam tesnobo in pa dvom.

Tu z množico obujam sam spomine,
smo v duhu zopet skupaj vsi domači.
A se zavem, kako vse hitro mine,
saj peza let že mene k zemlji tlači.

Sedaj pa zbogom, hlevi stari,
kot mi, razpadate tud' vi.
Saj čas z udarci ne skopari,
blaži nam srca rane, a moč kopni.

Še zadnjič se ozrem na te kamnine,
med njimi, v gnezdu, lastovka sedi.
Vse, kar živi, nekoč premine,
le veter v ruševinah še ihti.

Franc Živic